

नामांक				Roll No.		

No. of Questions — 25

VU—90—Jyot. Shas.

No. of Printed Pages — 3

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2015

ज्योतिष शास्त्रम्

समय : 3 $\frac{1}{4}$ घंटे

पूर्णांक : 56

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि ।
- (4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः ।
- (5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः ।

1. बीजगणितस्य प्रणेता कः ? $\frac{1}{2}$
2. संशोध्यमानं स्वं किं एति ? $\frac{1}{2}$
3. प्रतिपदातिथेः स्वामी कः ? $\frac{1}{2}$
4. कानि पणफरभावानि ? $\frac{1}{2}$
5. मीनधनुषोः स्वामी कः ? $\frac{1}{2}$
6. धनं धनेनर्णमृणेन निघ्नं द्वयं त्रयेण स्वमृणेन किं स्यात् ? 1
7. किन्नाम इष्टकालम् ? 1
8. के दिगीशाः ? किञ्च तेषां प्रयोजनम् ? $1 \frac{1}{2}$
9. शकुनवशात् यात्राफलं विवेचनीयम् । $1 \frac{1}{2}$
10. ससूत्रम् द्रेष्काणज्ञानचक्रं लिखत । $1 \frac{1}{2}$
11. धनस्यरूप त्रितयस्य वर्ग,
क्षयस्य च ब्रूहि सखे ममाशु । $2 \frac{1}{2}$
12. $y^8 + 6y^3 + 25y^2 + 48y + 64$ वर्गमूलं कुरुत । $2 \frac{1}{2}$
13. द्विकाष्टमित्योस्त्रिभसंख्ययोश्च,
योगान्तरे ब्रूहि पृथक् करण्योः । $2 \frac{1}{2}$
14. वर्गे यत्र करण्यो दन्तैः सिद्धैर्गजैर्मिता विद्वन् ।
रूपैर्दशभिरुपेताः किं मूलं ब्रूहि तस्य स्यात् ॥ $2 \frac{1}{2}$
15. यात्रायां तिथि-नक्षत्रयोर्विचारः लेख्यः । $2 \frac{1}{2}$
16. यात्रायां हिम्बरयोगस्य महत्वं लेखनीयम् । $2 \frac{1}{2}$
17. यत्र सूर्योदयः ०६/२० सूर्यास्तञ्च ०७ / ३० तत्र दिनरात्रिमानं स्पष्टयत । $2 \frac{1}{2}$
18. द्वादशांशसाधनचक्रं स्पष्टं कुरुत । $2 \frac{1}{2}$

19. यात्रायाम् घातवाराः के ? 2 $\frac{1}{2}$
20. चालनसाधनविधिम् ससूत्रं लिखत । 2 $\frac{1}{2}$
21. अष्टादशहताः केन-दशाद्या वा दशोनिताः ।
शुद्धं भागं प्रयच्छन्ति-क्षयगैकादशोद्धृताः ॥ 4

अथवा

- एकविंशतियुतं शतद्वयं - यद् गुणं गणक ! पञ्चषष्टि युक् ।
पञ्चवर्जितं शतद्वयोद्धृतं - शुद्धिमेति गुणकं वदाशु तम् ॥
22. पञ्चकशतेन दत्तं मूलं-सकलान्तरं गते वर्षे ।
द्विगुणं षोडशहीनं - लब्धं मूलं समाचक्ष्व ॥ 4

अथवा

- पुरप्रवेशे दशदो द्विसंगुणं-विधायशेषं दशभुक् च निर्गमे ।
ददौ दशैवं नगरत्रयेऽभवत्-त्रिनिघ्नमाद्यं वद तत्कियद्धनम् ॥
23. गृहारंभे कालशुद्धिः लेख्याः । 4

अथवा

- आयवशात् द्वारज्ञानं विवेचनीयम् ।
24. गृहप्रवेशे सश्लोकं वामार्कज्ञानं स्पष्टयत । 5

अथवा

- सौम्यायने ज्येष्ठतपो ..... एतत् श्लोकं प्रपूर्य्य अस्याशयं विवेचयत ।
25. अष्टोत्तरीमहादशाज्ञानचक्रं नक्षत्रपूर्वकं ग्रहवर्षज्ञानपुरस्सरं स्पष्टयत । 5

अथवा

यत्र चित्रार्क्षे भयातं २५/२० भभोगश्च ५८/३० तत्र सगतिकं चन्द्रं स्पष्टयत ।